

“Les grans peintres ne se ressemblent que lorsqu’ils parlent de peinture.

André Malraux:
Antimémoires”

EL SALVADOR DALÍ QUE HE CONEGUT

Per Ricard Calvo i Duran

Aquells dies Dalí posava a l'Hotel Ritz, de Barcelona. Efectuava una de les seves visites periòdiques al dentista i, per tant, aquest motiu el convertia en especialment inaccessible, malgrat la seva proximitat.

Em calia, per raó de determinats contactes professionals, presentar-me al mestre i la Direcció de l'Hotel em recomanà que ho fes mitjançant la mestressa de claus de la seva residència de Portlligat.

Vaig parlar per telèfon amb la senyoreta Rosa. La setmana entrant Dalí ja tornaria a ser a casa, em respongué, i a partir de llavors podrien donar-me “rendez-vous”.

El diumenge següent a la tarda trucava de nou a Portlligat. el mestre s'hi posaria. Mentre esperava sentia per l'aparell febles remors de conversa i el so, dolç, d'unes notes de flauta barrejat amb aquelles discretes remors. Passat un breu parèntesi la veu inconfundible inquirí: «Hello?». Em vaig identificar i li vaig exposar el motiu de la trucada. S'ho pensà un moment i de seguida em cità per a l'endemà migdia a l'Hotel Duran de Figueres. Tímidament li vaig fer notar que em calia un xic de temps per a preparar la visita i posar-nos d'acord amb dos companys que també voldrien ser rebuts per ell. Dalí, amb tota gentilesa, canvià la data per la del diumenge vinent a la mateixa hora; a

Portlligat, però.

A les dotze en punt del migdia del dos de juliol del 1972, diumenge, trucàvem la porta de la residència-estudi del pintor. Venien amb mi dos amics, Josep Maria García i Josep Sobrado i Balboa, ambdós escultors. Ens rebé la mestressa, tot excusant-se en nom de Dalí de no poder-nos atendre a l'hora convinguda, però l'arribada inesperada de persones importants l'obligava a retrassar-ho per a les cinc de la tarda si nosaltres hi estàvem conformes. Al cap d'uns dies vàrem saber pels diaris, que les persones importants a les quals es referia la senyoreta Rosa eren els fills dels marquesos de Villaverde, que van anar a passar una temporadeta amb el pintor, amic de la família.

Cadaquès, blanca i màgica, ens acollí una estona. Des seguida, però, la deixàvem per anar a triscar pels roquissers del Cap de Creus, que un vent no massa fort, però persistent, convertia en encara més estranys i inhòspits. El dinar el vàrem fer a l'hotel del costat de ca'n Dalí. El “maître” dubtà que ens rebés, car un dia abans el conegut actor del cinema nord-americà Topol havia insistit en ser rebut pel pintor sense èxit.

En havent dinat tornàrem a picar la porta de Dalí, i la senyoreta Rosa ens acollí amb una gran amabilitat. Ens introduí en una mena de rebedor

on, a més d'un sofà amb la forma dels llavis de la Mae West, entapissat de cretona, hi havia, entre d'altres fòtils, un ós dissecat sostenint una espingarda que hi feia de "paraigüero". Ens feu omplir un targetó amb les dades personals i l'objecte de la visita i aquest paper el va pujar a Gala, darrera una porta a què donaven accés mitja dotzena mal comptada d'esglaons encatifats amb pita, situats a l'esquerra de l'òs-penjarrobes.

Al cap de cosa d'un quart tornà i ens demanà de seguir-la, travessant unes quantes cambres arrengrades a la banda esquerra de la porta d'entrada.

Al final d'aquest recorregut hi trovem una sala llarga i estreta, amb finestres al mar, moblada amb dues taules paral·leles, llargues, de roure i amb escàs cadiram, de boga, més aviat tronat. A les parets, un cartell esgroguet d'una cursa de braus a la plaça de Figueres i un "poster" que reproduïx el quadre "Rêve causé par le vol d'une abeille autour d'une pomme-grenade, une seconde avant l'éveil" i que en caràcters japonesos anuncia una exposició del pintor en aquell país. Des de dalt d'un armari tot tou de plantes emmesteïdes, de flor groga, no disposades en gerros com seria habitual sinó amuntegades com en una pallissa, emanen una estranya fortor, dolçota i embriagant. En un extrem de la taula arrambada a les finestres hi ha un petit faristol que soporta una pintura sobre planxa de coure; petita pintura de cosa d'un pam, a mig fer, que representa una figura masculina nua amb una llarguissima cabellera i en una "posse" acadèmica, contra un fons semblant al Portlligat que podem veure des d'aquestes mateixes finestres. El paisatge real que veiem no està animat en aquest moment més que per dos guàrdies cicils que segurament deuen vigilar aquest indret. També la cambra conté un banc llarg, sense respall, adossat a aquesta taula.

Passada una bona estona sentim taral·lajear una cançó. Aquest so es va acostant. És Dalí. Tot sol. Ens hi presentem i ens acull amb gran afecte i bonhomia. Se m'acut de mirar-me el rellotge. Són a la vora de les sis.

Encetem la qüestió. Es tracta principalment de presentar-li la nostra

obra. Mentre jo resto acompanyant el mestre, els meus companys van al cotxe a cercar-hi un quadre, dues escultures i tres carpetes amb dibuixos, projectes, fotos i referències de premsa.

Aquest home es comporta amb nosaltres d'una fàcil i diametralment diversa a la imatge que hom posseïa del geni. És senzill, cordial, obert i natural, d'una finesa i una educació en el tracte exquisides, sense gens d'afectació. Demostra una gran talla humana i intel·lectual. Vol saber coses de nosaltres, de Sabadell. Demana si seria possible de fondre en alumini el sofà Mae West del rebedor i fer-ne una sèrie, puix ha rebut una consulta semblant des d'Estats Units.

El quadre que li presento, "The typewriter", a més d'interessar-li pel tema li interessa també per l'ofici i em fa preguntes puntuals sobre la tècnica emprada en la seva execució. Es mostra molt content quan endevina, en el curs de la conversa, que ens plauria de fer-li obsequi d'un dibuix de cadascun de nosaltres i ens demana que els signem. Li plau la depuració de línies de la de Garcia i n'alaba la qualitat, la "pell". L'escultura representa una capsa amb un ou dins, sobre el qual hi ha reproduït un ull humà. De la de Sobrado, apart la seva gran expressivitat (un nu femení, "Soledat"), l'interessa en gran manera el material: alumini inoxidable, tanmateix. Ens anima emfàticament a continuar pel nostre camí i diu que li agradarà d'estar-ne al corrent.

D'aquest contacte, pel que a Sobrado fa referència, just al cap d'un any en naixerà una col·laboració en la decoració del Teatre-Museu Dalí, de Figueres, que donarà pas a un incipient amistat entre ambdós.

Quan ens pensem que donarà l'entrevista per acabada -la senyoreta Rosa ens ha pregat que no l'entretinguem més de mitja hora i al menys en devem portar ja una i mitja- comenta coses de la seva vida i obra, de la pintura en general. Treu de l'armari un volum vell i gros sobre Rembrandt, editat a Londres, i ens comenta unes reproduccions. Mentre ha estat cercant, fullejant i tornant a desar el llibre, no ha parat de taral·lajear. Com un pagès quan feineja.

La cambra, d'escasa llum ja que les finestres miren a llevant, ja fa esto-

na que s'ha enfosquit i ara s'il·lumina per una bombeta no massa potent, sense pàmpol. Hem romàs tots quatre a peu dret tota l'estona. Ara encetem la sortida sense deixar d'enraonar, travessant les cambres, en quasi total obscuritat, que ens separen del rebedor. Ens va explicant, ara, coses del seu admirat Francesc Pujols.

El mestre ens acomiada. Ens diu Dalí, somrient, que quan ell va conèixer Picasso no van estar junts més de vint minuts.

La mestressa de claus ha comparegut, amatent a obrir-nos la porta, i ens mira d'un ull no tan amable com en rebre'ns. Dóna la sensació que el renyarà.

Aconduïm les coses al vehicle i diem de sopar i fer nit a Girona. Quan deixem les últimes cases de Cadaqués se'ns acut de consultar l'hora. És prop d'un quart de deu del vespre.

Ens semblava un somni. Havíem estat tres hores i escaig amb el pintor més histriònic, més discutit, més venerat i més avorrit del nostre segle. L'orfebre del color, el dibuixant més perfecte, l'inventor d'un nou classicisme, el morfologista més atrevit, inspirat pels dictats del seu surrealisme crític; el compositor més rigorós, a voltes i, d'altres, l'avantguardista més desfermat i lliure. Un innegable "punt i apart" en la història de les arts. Una espècie d'home del Renaixement, transplantat al món contemporani. I havíem pogut veure que, en parlar de "la feina", aquell home era més planer, més franc, més obert, senzill i accessible que qualsevol oficial de qualsevol altre gremi en parlar de la seva. Havia estat una lliçó magistral: d'art i de «modus»...

* * *

Han passat deu anys. L'home que llavors ens va atendre ha perdut molt. Ara ja només és un pobre jaio. Els diaris parlen constantment de la seva gastada salut, dels seus problemes, de les seves misèries. La imatge que d'ell ens serveixen els "mass media" ha canviat totalment en poc temps. Des d'institucions oficials se'l vol recuperar. Se'l torna a enaltir i se'l tornarà a rebentar. Què hi fa, però? Dalí, monògam empedreït, ha perdut la companyia, Gala. I això, que és greu en qualsevol home, penso que en ell és fatal... ■

És una gentilesa de

CAU D'ART
SABADELL

Sant Cugat, 9 i Sant Jaume, 4 B
Tel. 726 07 35 SABADELL